

MAANÕUKOGU

Protokoll nr. 59.

Koosolek 15. novembril 1917 kubermangu lossi Valges saalis,
Tallinnas, Toompeal.

Koosolek kell 4 p. l.

Koosolekust võtavad osa 48 nõunikku:
J. Koort, Joh. Kukk, K. Baars, O. Strandmann, H. Raudsepp, H. Kruus, P. Pöld, Victor Neggo, Piip, J. Jaakson, T. Laur, N. Köstner, J. Vilms, Jul. Seljamaa, J. Raamot, Chr. Arro, K. Ast, K. Päts, P. Johanson, H. Reiman, A. Veiler, A. Kurrikoff, F. V. Mikelsaar, Hans Roos, Aug. Kohver, A. Ennemuist, A. Podrätshik, Max Bock, J. Temant, J. Januson, K. Parts, K. Saral, J. Tõnisson, J. Kalm, J. M. Ainson, M. Martna, H. Kask, K. Virma, E. Aule, Masik, J. Ümarik, K. Grau, A. Birk, J. Lasn, J. Kärner, T. Kuusik, H. Riiberg, J. Reintam.

Koosolekut juhatab esimees: O. Strandmann, protokoll kirjutab: V. Neggo.

Päevakord:

1. Eesti Asutava Kogu kokkukutsu-
mise küsimus.
2. Maanõukogu võimuküsimus kuni
Eesti Asutava Kogu kokkukutsumiseni.
3. Üleskutse Eesti sõjaväelastele.
4. Asemikkude valimine Maavalitsuse
esimehele ja Eesti-Läti vahekomisjoni
liikmetele.
5. Rüüstamise vastu võitlemise küsi-
mus.
6. Jooksvad asjad.

1. Eesti Asutava Kogu kokkukutsu- mise küsimus.

Mn. H. Piip kannab ette vanemate-
kogu poolt väljatöötatud resolutsiooni:

„Rahvaste enesemääramise põhjus-
mõtet aluseks võttes, otsustab Maanõu-
kogu:

1. Riiklise korra äramääramiseks,
demokraatlise ja täieõiguslise võimu loo-
miseks Eestimaal ja teiste küsimuste
otsustamiseks Eesti Asutavat Kogu kokku
kutsuda;

2. valimisseaduse aluseks ülevenemaa-
lise Asutava Kogu valimisseadus võtta
sellega, et tarviliste muudatuste tegemine,
juhatuskirjade andmine, valimise ja koku-
kuustamise tähtaegade ning liikmete arvu
äramääramine anda Maanõukogu juha-
tuse, Vanematekogu ja Maavalitsuse
ühise otsustamise alla, kes õigustatud on
tarvilisel korral Eestimaa soldatite ja
tööliste saadikute Nõukogude Kesktäide-
saatva Komiteega selles asjas läbirääki-
ma, et soovimata lahkuminekuid Eesti
Asutava Kogu valimiste asjus kõrval-
dada.“

Mn. M. Martna paneb ette ühineda
enamlaste poolt väljakuulutatud valimise
seadusega.

Mn. K. Parts kaitseb Vanemate-
nõukogu poolt väljatöötatud resolutsiooni
ja soovib teda vastu võtta.

Mn. J. Koort paneb ette Saaremaa
ja Hiiumaa esitajaid Ajutises Eesti Maa-
nõukogus ka Eesti Asutava Kogu liikme-
teks tunnistada, sest et Läänemere saarte
rahvas osa ei saa võtta Asutava Kogu va-
limistest.

Mn. H. Kruus juhib tähelepanemist
selle peale, et Vanematekogu ettepanek
enamlastega ühinemist mitte ei eita, vaid
selleks võimaluse jätab.

Mn. M. Martna ettepanek lükatakse
tagasi, 3 hääle vastuseisemisel.

Vanemate-kogu resolutsiooni
saab kõik hääled poolt,
kuna mn. M. Martna erapooletuks jääb.

Mn. H. Piip'u ettepanekul
tunnistatakse vastuvõetud
resolutsioon rutuliseks ja
pannakse kohe maksma. Kõik
poolt, 1 erapooletu.

2. Maanõukogu võimu küsimus.

Mn. J. Tõnisson paneb Vanemate-
kogu nimel ette järgmist resolutsiooni
vastu võtta, seda rutuliseks tunnistada ja
kohe maksma panna:

„Kuna Venemaal riikline võim üle-
üldise korralageduse ja üksikute rühmade
vastastikuse võitluse läbi täielikult on
hävitatud ja keskvoim puudub, kelle
määruste alla kõik riigiosad heidaksid,
tunnistab Ajutine Eesti Maanõukogu, kui
seadusepärane demokraatliselt valitud
maa ja rahva esitus Eestis, oma kohu-
seks Eestimaa kaitseks Venemaal järjest
kasvava korralageduse ja kodusõja häda-
ohtlikkude tagajärgede vastu ja Eesti
rahvuspoliitilise tuleviku kindlustamiseks
järgmist välja kuulutada:

1. Eesti Maanõukogu tunnistab en-
nast Eestimaa ainsaks kõrgema
võimu kandjaks, kelle määruste ja kor-
ralduste järele kõikidel Eestimaal tuleb
käia, kuni Maanõukogu poolt demokraat-
lise valimisseaduse põhjal viibimata
kokku kutsutav Eesti Asutava Kogu
kokku astub, et Eestimaa riiklist korda
kindlaks määrates maal lõpulist seadus-
andlist ja valitsuslist võimu luua.

2. Igasugused määrused, käsud ja dekreedid, tulgu nad kelle poolt tahes, õn Eestimaa kuni Eesti Asutava Kogu kokku astumiseni maksvad ainuüksi siis, kui Eesti Maanõukogu nemad välja on kuulutanud, kuna vastasel korral neid mitte ei tule täita.

3. Seks ajaks, kui Eesti Maanõukogu mitte koos ei ole, antakse Maanõukogu juhatusele ja Vanemate-kogule ühes Maavalitsusega, kui Eestimaa kõrgema võimu esitajale, õigus rutulikka määrusi ja käsusid Eestimaa elu korraldamiseks välja kuulutada ja maksma panna, kuni Maanõukogu kokku astudes nende määruste kohta oma otsuse annab.“

Mn. H. Reimani arvamisel ei saanud Maanõukogu võimuesituse õigusi, kui teda asutati ja paneb sellepärast ette vanemate-kogu resolutsiooni tagasi lükata. Maanõukogu aga ka edespidi kuni Eesti Asutava Kogu kokkukutsumiseni lugeda Maa esituseks, ilma et ta võimu oma kätte võtaks.

Mn. J. Tõnisson juhib tähelepanemist selle peale, et Maanõukogu praegustel oludel, kus muu enam seaduslik võimu esitus Maal puudub, tingimata ka võimu enese kätte peab võtna.

Vanemate-kogu ettepanek saab poolt kõik hääled, 9 maanõuniku erapooletuks jäämisel.

Selle resolutsiooni rutuliseks tunnistamise ja kohe maksma panemise poolt on kõik peale 1, kes vastu hääletab ja 6 erapooletu.

3. Üleskutse Eesti sõjaväelastele.

Mn. K. Päts kannab ette Vanemate-kogu üleskutse projekti:

„Eesti sõjaväelased! Kodumaa on kannatuste lõputipule jõudnud: üks osa on juba vaenulise võitja võimuses ja meist lahutatud, vaenulised väed valmistavad uutele pealetungimistele, maarahvas ei tea aga, kas kaitse ja vastupanek kindlam on kui saartel nägime. Enne võõra võitja alla langemist ähvardab kogu Eestimaa elanikka hirmsam nälg: võetakse suurte vägede toitmiseks kogu kehv põllusaak, hävineb põllumeeste raudvara karja ja seemnete näol, mis seadusevastaselt riisutakse ja rüüstavate vägede poolt sõjasaa-gina maalt välja veetakse. Välist abi ja toetust ei ole meil kusagilt loota.

Kodumaa paremad pojad, kes Teie aastate jooksul olete kaevikutes ja võitluseväljadel oma maast ja rahvast eemal pidanud olema, — Teie poole pöörab Eesti Maapäev: nüüd on aeg kätte jõudnud, kus Teie enam ei peaks võõrsile jääma, sest asutatakse Eesti sõjaväe osad, ja neist ei tohiks keegi arusaaja sõjamees eemale jääda. Nõudke tungivalt, et Teid enam

kauem endistes väeosades kinni ei peetaks, vaid seadusliku korra järel ja sõjariistadega varustatult oma kodumaa kaitseks Eesti polkudesse saadetakse. Iga tund on kallid, iga päev lähendab meie maad ja rahvast tumedale ja hirmsale tulevikule. Meie peame ise oma kodumaa ja rahva kaitseks kui kindel, korraldatud kogu korralageduse vastu välja astuma.

Kõik kodumaale!

Kodumaa ja Eesti väeosad ootavad nüüd ka Teid, vanemad ja vilunud sõjamehed, kes omale sõjamehe elukutse olete valinud. Kes Teist nüüd ilmumata jääb, kellele nüüd noored Eesti polgud küllalt ligitõmbavad ei ole, neid ei tarvitse kodumaa ja rahvas ka tulevikus enam, — kuid iialgi ei unusta tänulik kodumaa neid, kes talle hädas appi tõttavad.

Eesti sõjamehed! Maa ja rahva parema tuleviku pärast sulage üheks suureks pereks, kel ühine suur eesmärk ees — oma maad ja rahvast hävituse ja hukatuse eest päästa. Kogu maa ootab Teilt ühemeelset kaitset ja toetust. Olge ise korra allikaks ja aidake üleüldises korralageduses uut, vaba korda luua.“

Hääletamisel on kõik poolt.

4. Valimised.

Maavalitsuse ettepanekul valitakse ühel häälel Maavalitsuse abiesimeheks Dr. K. Konik.

Läti-Eesti piiriküsimuse komisjoni liikmete asetäitjateks valitakse ühel häälel J. Ostrat ja L. Olesk.

Mõisnikkude käest Maavalitsuse asjade ülevõtmise komisjoni liikmete asetäitjateks valitakse ühel häälel:

Tartu: J. Ostrat ja L. Olesk.

Tallinna: J. Vilms ja A. Birk.

5. Rüüstamise küsimus.

Mn. H. Kask kannab ette Vanemate-kogu poolt väljatöötatud resolutsiooni, mis ühel häälel vastu võetakse:

„Et rüüstamise laine Eestimaa ikka laiemaks paisub, maad selle tagajärjel nälg juba kõige lähemas tulevikus ähvardab, tunnistab Eesti Maapäev selle otsuse, mis Kiievis rahvaste nõukogu heaks kiitnud, nimelt, et rüüstamist tuleb rahvusliste sõjavägede toetusel lõpetada, ainuke-seks õigeks, ja kohustab Maavalitsust sel sihil kaitset maa ja rahva päästmiseks viibimata korraldama ühes Eesti sõjaväelaste organisatsioonidega.

Maapäev tunnistab Eestimaa Toitluse komitee Maavalitsuse osaks ja annab Maavalitsusele õiguse toitluse asjas ja rüüstamise lõpetamiseks sunduslikka mää-

rusid välja anda, Maanõukogu juhatusel ja vanemate nõukogu heakskiitmisel.“

6. Eestimaa Töölise, Soldatite ja talupoegade Nõukogude keskkomitee kiri Maapäeva laialisatmise kohta.

Kiri täidesaatva komitee poolt.

Maanõukogu esimees O. Strandmann kannab ette tema nimele tulnud kirja Eestimaa Töölise, Soldatite ja talupoegade Nõukogude keskkomitee poolt, milles teada antakse, et nimetatud komitee Maapäeva lahti olevat lasknud (Sissetulnud kiri nr. 446, 13. nov. 1917) (*Vaata lisa nr. 1*).

Selle kirja peale vastuseks paneb esimees O. Strandmann ette järgmise vanematekogu poolt väljatöötatud resolutsiooni vastu võtta:

„Eestimaa Ajutine Maanõukogu, tähele pannes, 1) et Eestimaa Töölise, Soldatite ja Talupoegade nõukogude täidesaatva komitee koosseis ja võimupiirkond temale teadmata, 2) et Eestimaa kodanikud nimetatud komiteed ülemaks võimuks maal ei ole tunnistanud, 3) et Eestimaa Ajutine Maanõukogu Eestimaa rahva esituseks tuleb pidada, mille asemele ainult uus terve rahva esitus võiks astuda ja 4) et sellepärast nimetatud Täidesaatva komitee kiri 13. novembrist 1917. a. nr. 421 mitte harutusele sisulikult ei tule võtta — otsustas päevakorra juurde üle minna.“

Resolutsioon võetakse vastu ühel häälrel.

7. Üleskutse maksude asjus.

Mn. K. Päts kannab vanemate kogu nimel järgmise üleskutse ette, mis ühel häälrel vastu võetakse:

„Eestimaa kodanikud! Korralageduse ärahoidmiseks on meil ainuke tee, ise oma rahvavalitsust luua. Esimeseks meie rahva loodud riigi võimu kandjaks on Ajutine Maanõukogu ja Maavalitsus; need peavad meid kindla ja vaba riigikorra juurde välja juhtima.“

Ilma kodanikkude toetuseta ei või need asutused korralajamise tööd jätkata.

Kes korralageduse vastu, see peab oma kohuseid Maavalitsuse vastu täitma. Jõulukuul jõuab erakorralise maksu tähtaeg kätte. See maks tuleb tingimata õigel ajal ära õiendada, sest muidu jääb maa-kassa tühjaks. Eesti Maapäev tuletab kõigile kodaniku kohusetäitmist meelde ja loodab kindlasti, et Eestimaa kodanikud asja tõsist seisukorda ära tundes ilma erandita oma maksu õigel tähtajal Eesti Maavalitsusele ära õiendavad.“

8. Tervitus.

Mn. J. Vilms teeb Eesti tööerakonna nimel ettepaneku Ukraina kindral-sekretariaadile kõrgema võimu oma kätte võtmise ja Ukraina vabariigi väljakuulutamise puhul tervitustelegrammi saata.

Ettepanek võetakse ühel häälrel vastu. Telegrammi teksti töötab välja Maanõukogu juhatus.

9. Maanõukogu täiendamise küsimus.

Mn. M. Martna paneb ette Maanõukogu täiendamise küsimust päevakorda võtta selles mõttes, et Maanõukogu Eesti sõjameeste ja Eestimaa töölise ja soldatite saadikute nõukogu esitajatega täiendataks.

Otsustatakse seda küsimust järgmise Maanõukogu koosoleku päevakorda üles võtta.

10. Järgmise koosoleku määramine.

Järgmine koosolek otsustatakse 16. novembril 1917. a. kell 4 p. l. ära pidada. Koosolek lõpeb kell 4.25 min.

A. Veiler (*allkiri*).

J. Jaakson (*allkiri*).

Victor Neggo (*allkiri*).

H. Raudsepp (*allkiri*).

H. Pöhl (*allkiri*).

LISAD.

LISA nr. 1.

Исполнительный Комитетъ
СОВѢТОВЪ
РАБОЧИХЪ, СОЛДАТ-
СКИХЪ И КРЕСТЬЯН-
СКИХЪ ДЕПУТАТОВЪ
ЭСТОНСКАГО КРАЯ.
„13“ novembril 1917. r.
№ 421.

Eesti Kubermangu Ajutise Maanõukogu Esimehele.

Täidesaatev komitee otsustas 12. novembril 1917. a. Eesti Kubermangu Ajutine Maanõukogu laiali saata ja Eesti Asutav Kogu 15. veebruaril kokku kutsuma, valimised aga 21. ja 22. jaanuaril 1918. a. ette võtta.

Eesti Kubermangu Ajutise Maavalitsuse liikmed jäävad oma kohale, jooksvate asjade ajamiseks kuni Asutava kogu kokkukutsumiseni.

Täidesaatva komitee Esimees

J. Anvelt (*allkiri*).

Sekretäri eest (*allkiri*).